

Förslag till remissyttrande

Datum 2018-04-05

Diarienummer VA 2018–00037

Ert diarienummer N2017/07438/FF

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.sen.remissier.ff@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95)

Västarvet anser att utredningen är gedigen och omfattande och tar ett nödvändigt helhetsgrepp över turismen som näring och dess utmaningar och möjligheter. Som bransch är turism en starkt växande näring som får allt större betydelse för Sveriges utveckling och ekonomi. Det är en bransch som geografiskt berör hela Sverige och som därmed också bidrar till den inrikespolitiska utmaningen om hur hela landet ska hållas samman, att utveckling sker i hela landet och bidrar till samspel mellan landsbygd och stad.

Västarvets remissvar innehåller dels sammanfattande synpunkter dels mer specifika synpunkter på kapitel 4 samt kapitel 10 och 11 om natur- och kulturturism.

Sammanfattande synpunkter

- Utredningen lyckas väl med att beskriva behovet av en samlad politik för hållbar turismutveckling i Sverige och vilka de viktiga insatsområdena för branschen är. Utredningen visar också på hur turismen som bransch inte bara är en fråga om näringslivspolitik, utan har stor betydelse för andra politikområden som arbetsmarknad, miljö, kommunikationer, natur- och kulturarv, utbildning och landsbygdsutveckling.
- Utredningens förslag om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring är bra liksom att de tre hållbarhetsperspektiven ska vara självklara utgångspunkt.
- Västarvet stödjer förslaget till en ny nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring och hur den i bred samverkan utformas och genomförs fram till 2030.
- Västarvet stödjer utredningens förslag att bryta ner den nationella strategin i ett antal strategiska insatsområden och att de insatsområden som föreslås är viktiga för turismens utveckling.
- Behov finns av ett Nationellt besöksnäringsforum enligt utredningens förslag liksom en ny nationell funktion för utveckling och innovation. Västarvet anser att förslaget om att tidsbegränsa Nationellt besöksforums arbete till 5 – 8 år kräver ytterligare eftertanke. För att uppnå en långsiktigt hållbar turism och mätbar effekt av den nya nationella strategin bör behovet av en permanent verksamhet övervägas.

De strategiska insatsområden som föreslås är bra och viktiga prioriteringar. Frågan om huvudmannaskap för den nya nationella funktionen kräver ytterligare utredning.

- Digitalisering är viktig för en hållbar samhällsutveckling och Västarvet delar utredningens uppfattning att vid utveckling och genomförande av en ny nationell strategi för turism ska potentialen i digitalisering beaktas i samtliga av strategins föreslagna insatsområden.
- Att villkoren för företagare uppmärksammas i utredningen är viktigt liksom att det nationella arbetet med att förenkla regelverk, tillståndsgivning, rimliga handläggningstider och myndighetskontakter behöver intensifieras.
- Betydelsen av väl fungerande transporter och kommunikationer är grundläggande för utveckling av en hållbar turism och förutsätter en utbyggnad av allmänna kommunikationer med ökad tillgång till buss-, järnväg- och båttrafik.

Kapitel 4. Besöksnäringen

I detta kapitel belyser utredningen mycket väl turismens betydelse för en hållbar samhällsutveckling och samspelet mellan stad och land. De förslag som utredningen ger inledningsvis ställer sig Västarvet bakom och ser positivt på förslaget till en pilotsatsning på Hållbar destinationsutveckling genom samarbete mellan stad och landsbygd. **När det gäller förslaget om utveckling av turism i Stockholms län är det Västarvets uppfattning att det finns goda skäl för att vidga förslaget till att också omfatta de två andra storstadsregionerna Malmö och Göteborg.**

Kapitel 10. Naturturism

De förslag till utvecklingsinsatser som nämns inledningsvis ställer sig Västarvet bakom. **Vår bedömning är att särskilt förslaget om att regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att samverka med Riksantikvarieämbetet om utveckling av natur- och kulturområden kan få stor betydelse.**

10.2.1. I skrivningen beskrivs Friluftspolitiken Mål 6 och det värde som där tillskrivs natur- och kulturturism för hållbar landsbygdsutveckling och tillväxt i hela landet. De fem preciseringarna är enligt vår bedömning väl genomtänkta, tydliga och kan ligga till grund för regeringsuppdrag till berörda myndigheter. **Preciseringarna i Mål 6 är nu uppföljningspunkter men kan med samma formuleringar omvandlas till offensiva mål.**

10.2.2. Västarvet delar utredningens bedömning om behovet av en samlad politik för naturturism med ökad samordning och kunskapsutveckling.

10.3. Precis som kulturmiljöer är naturen en resurs och grundförutsättning för turism. **En nationell delstrategi för naturturism kan även innehålla målsättningar om utveckling av nya affärsmodeller kopplat till Ekosystemtjänster.** Utredningen pekar på skogens betydelse för samhällets utveckling ur ett socialt perspektiv. Det är ett mycket intressant område som behöver lyftas fram tydligare. Skogen är som andra landskap rikt på historiska

lämningar. Riksantikvarieämbetets register över bebyggelse och fornlämningar är viktiga kunskapsunderlag för förståelsen och förvaltningen av dessa. Vidare delar Västarvet utredningens uppfattning om behovet av vidareutveckling av modeller för beräkning av natur- och kulturresursers ekonomiska värden. **Det behövs även modeller för att mäta andra typer av värden exempelvis ur ett folkhälsoperspektiv.**

10.10.3. Västarvet medverkar sedan några år tillbaka i utveckling av leder för vandring och cykel i Västra Götaland. Utredningen fångar verkligen upp värdet av ledutveckling men också de många utmaningar det kan innebära exempelvis huvudmannaskap, markägaravtal, kvalitetssäkring, med flera. Inom projektet Hållbar produktutveckling samarbetar Västarvet med Turistrådet Västsverige för utveckling av produkter inom bo-äta-göra kopplade till leder. Utredningen väljer att inte ge något enskilt förslag på utveckling av ledturism förutom att peka på att ledturism ingår i arbetet med en nationell strategi för hållbar turism. **För att komma vidare i frågan i närtid kan förslagsvis en nationell arbetsgrupp med representanter från olika delar av Sverige ges i uppdrag att ta fram en eller flera modeller för hur man utvecklar, förvaltar och säkerställer långsiktigt hållbara låglandsleder. Förslagsvis kan då arbetssätt som utvecklats inom Tillväxtverkets projekt Hållbar produktutveckling tas tillvara. Behovet av en tydligare styrning från nationellt håll avseende kvalitetssäkring bör också övervägas. Vandringsturism är en mycket stark global trend och för att kunna bli ett land som kan konkurrera internationellt behövs en kraftsamling kring begrepp som kvalité och service.**

Kapitel 11. Kulturturism

Västarvet stödjer de förslag som ges i inledningen till kapitel 11 och vill understryka hur viktigt det är att det nationella utvecklingsarbetet görs i bred samverkan med bland annat kommuner, landsting/regioner och besöksnäring. **Särskilt intressant blir det utvecklingsarbete som ska ge förslag på nya finansieringsmodeller för turism i kulturmiljöer.** Detta är en fråga som också är aktuell och diskuteras i internationella sammanhang. Västarvet deltar i ett internationellt forskningsprojekt om just utveckling av nya finansieringsmodeller för kulturmiljöer, ett projekt som förhoppningsvis kan bidra med värdefulla insikter till det nationella arbetet i Sverige.

Vidare ser Västarvet positivt på att regeringen ser över uppdraget till Statens Fastighetsverk, då de fastigheter som förvaltas av myndigheten är viktiga besöksmål i ett regionalt perspektiv.

11.3. Förra året blev kulturarv för första gången ett eget politikområde i Sverige. På sikt kommer det säkert att bidra till att stärka kulturmiljön som resurs för hållbar samhällsutveckling och turism. **Inte minst kan regeringens uppdrag till tio myndigheter om att utarbeta strategier för kulturmiljöfrågor bli betydelsefullt. Värdet av att myndigheter arbetar sektoröverskridande är stort.** Det bör innebära en ökad samsyn på kulturarvets betydelse för en hållbar

samhällsutveckling. Sektoröverskridande samarbeten leder troligen till ökade resurser för förvaltning och utveckling av kulturmiljöer.

11.4. Västarvet delar utredningens uppfattning om hur viktig samtida kultur, arkitektur, form och design samt konst, hantverk och slöjd är för utveckling av turism. **För Västra Götalandsregionen är kulturella och kreativa näringar viktiga för den regionala utvecklingen vilket kommer till uttryck i ett nytt handlingsprogram för perioden 2018-2020.**

11.5. Sverige är mycket rikt på besöksvärda historiska platser. De är inte bara betydelsefulla för turismutveckling utan värdefulla ur många andra aspekter för en hållbar samhällsutveckling. Inte sällan är dessa platser en del av mer sammansatta kulturmiljöer belägna i värdefulla natur- och kulturlandskap. **Västarvet välkomnar att utredningen uppmärksammar att de allmänna medlen för vård och underhåll samt för utveckling av kulturarvs- och kulturmiljöer är för små.** Västarvet har en lång erfarenhet av kulturmiljöarbete och av samarbete med länsstyrelsen i dessa frågor och kan bara konstatera vilka ökade behov som finns för förvaltning och utveckling av kulturmiljöer. Regeringens så kallade 7:2 anslag för kulturmiljövården är mycket viktiga medel i sammanhanget. Även om utveckling av nya affärs- och förvaltningsmodeller är viktigt, är det väsentligt att staten även fortsättningsvis ser sin betydelse för kulturmiljöarbetet.

11.7. Tillsammans med Tanums kommun och Länsstyrelsen i Västra Götaland är Västra Götalandsregionen/Västarvet huvudaktörerna för drift, förvaltning och utveckling av Världsarv Tanum. Under den senaste tioårsperioden har nämnda aktörer gjort betydande investeringar för utveckling av Världsarv Tanum. Att Världsarvens potential som besöksmål uppmärksammas i utredningen är positivt. Världsarv Tanum är ett mycket viktigt besöksmål på kommunal, regional och nationell nivå och tillsammans med övriga världsarv i Sverige besöksmål av en alldeles särskild rang och betydelse. **Västarvet välkomnar Riksantikvarieämbetets uppdrag att utarbeta en nationell världsarvsstrategi med förhoppningen att man inte bara, som det står i utredningens förslag, behöver ta ett samlat nationellt grepp, utan att ett ökat nationellt intresse också betyder ekonomiska överväganden.**

11.8. Västarvet instämmer i att museer har en viktig roll inom turismen. Det gäller inte bara som besöksmål utan som resurser med kompetenser för utveckling av natur- och kulturturism. Inte minst gäller det senare för läns museer och regionala förvaltningar med museiverksamhet, som Västarvet. **I Västra Götaland är Västarvet en självklar kompetens i regionala utvecklings sammanhang, som kan bidra med värdefulla erfarenheter i den kommande nationella dialog som föreslås i utredningen.**

11.9. Västarvet kan intyga vilken stor betydelse den ideella sektorn har för drift och förvaltning av kulturarvsmiljöer och museer. Utredningen påpekar också mycket riktigt hur viktiga de små besöksmålen är för attraktionskraften på kommunal- och regional nivå och som samlande kraft i lokalsamhället. Västarvet är en regional resurs som aktivt arbetar med kompetensutveckling av den ideella

sektorn och stöd i platsutveckling. Vi instämmer helt i beskrivningen av de behov och utmaningar ideella föreningar har och att dessa utmaningar är värda en större uppmärksamhet. **För att tackla utmaningarna räcker det dock inte med utredningens föreslagna insatser inom kompetensutveckling. Många föreningar brottas med sviktande medlemsantal och svaga ekonomiska resurser. Inte sällan bär samma föreningar samtidigt ett viktigt ansvar för förvaltning av kulturarvsmiljöer. Med andra ord finns det en hotbild mot småskaliga besöksmål som ska tas på stort allvar.**